

Kritikus gondolkodás képesége

„A projekt a Duna Transznacionális Programból, az Európai Regionális Fejlesztési Alap támogatásával, az Európai Unió és Magyarország társfinanszírozásával valósul meg.”

Interreg

Danube Transnational Programme
MELIA Observatory

Tartalom

1. A projekt összefoglalása	3
2. Útmutató	4
3. Bevezetés	5
4. Tananyag	
a. Kritikus gondolkodás	6
b. A Dunning-Kruger hatás	7
c. Kognitív torzulás	8
d. Kritikus gondolkodás	15
e. Logikai megtévesztés	18
5. Következtetés	28
6. Olvasó lista	29
7. Hivatkozások	30

A projekt összefoglalása

A lakosság kompetenciája döntő fontosságú az aktív politikai részvétel szempontjából, amely a jó kormányzás és a fenntartható demokrácia egyik fő eleme. Különösen a Duna régió keleti részén stagnál a politikai részvétel. Ezen kívül aggasztó az érdektelenség, a közöny és a politikai érdeklődés hiánya a fiatalabb népesség részéről. Továbbá az elmúlt években olyan politikai fejleményeknek lehetünk tanúi, amelyek a régió számos részén a demokratikus normák romlásához vezetnek. A lakosság kompetenciájának központi eleme a médiaműveltség magas szintje. Szükség van arra, hogy a lakosok tükrözzék a társadalmi realitást és ellenálló képességüket a negatív médiajelenségekkel, például a gyűlöletbeszéddel és az álhírekkel szemben.

A projekt fő célkitűzése a demokratikus nemzeti határokat átlépő kormányzás javítása egy transznacionális médiaműveltségi megfigyelőközpont létrehozásával, amely a különböző érintett felek közötti együttműködésen alapul. A Duna régió számos országában a médiaműveltség és az aktív polgári szerepvállalás kompetenciáinak fejlesztése messze elmarad Európa fejlettebb részeitől. Ez a megfigyelőközpont a médiaműveltség növelését és ezáltal a lakosok kompetenciáinak megerősítését szolgáló mechanizmusként szolgál majd, ami hozzájárul a fenntartható demokrácia fejlődéséhez. A fő célcsoportok a fiatalok és a velük foglalkozó emberek. Ennek megerősítése érdekében a megfigyelőközpont eszközöket biztosít mind a fiatalok, mind az oktatóik számára.

A projekt során létrejön a médiaműveltség megfigyelőközpont, amely eszközöket biztosít a médiatartalom ellenőrzésére, képzési eszközöket és szakpolitikai ajánlásokat tesz a médiaműveltség más állampolgári készségekkel kapcsolatos fejlesztésére. A projekt kimenetek közé tartoznak a következők: kapacitásépítési és képzési eszközök, webalapú felület és szakpolitikai ajánlások. A projekt fő tevékenységei a következők: a gyakorlatok feltérképezése és az információk terjesztése, tanulási rendszer kifejlesztése, webes képzési platformok kialakítása és kísérleti tesztelés.

Útmutató

Tisztelt Olvasó!

Ez a könyv útmutatóként szolgál a **„Kritikus gondolkodás képessége”** témájáról szóló interaktív prezentációhoz.

Nyisd meg az interaktív prezentációt a böngésző új ablakában vagy vetítsd ki egy interaktív táblára.

A prezentáció több oldalt (diát) tartalmaz tananyaggal és vizuális tartalommal. Olvasd el és nézd meg alaposan az egyes diákat. Ha láatsz egy „i” ikont a dián a bal alsó sarokban, kattints rá. Alatta további információk vagy példák találhatóak, amelyek segítenek a téma jobb megértésében.

Néhány dia az „i” gomb mellett interaktív elemekkel is rendelkezik. Ezek az elemek kiemelésre kerülnek. Ha rákattintasz, több információt is megtudhatsz (például hangfelvétel, videó vagy további információ). A prezentációban egy audio ikont is találsz. Egyes diák ugyanis hangot is tartalmaznak. Ha szükséges, kattints a hang ikonra, hogy elnémítsd, vagy újra aktiváld a hangot a prezentációban.

Kattints a jobb nyílra a következő diához. Ha vissza szeretnél menni a prezentációban, kattints a bal oldali nyílra. Ha vissza szeretnél térni a bemutató elejére, kattints a ház ikonra.

A szöveg jobb megértése érdekében az egyes diákhoz további oktatási anyagokat adtunk. Megtalálod a Tanítás & Tanulási tippeket, amelyek segítik a tanulók és a pedagógusok közötti interakciót, és ennek köszönhetően támogatják a tanítás hatékonyságát. Néhány közülük több, mint szórakoztató játék, ezek segítik megérteni a tananyagot. Először néhány kifejezéssel találkozol majd, amelyeket fontos lesz megjegyezni! Figyelj az Érdekes tényekre is!

JELMAGYARÁZAT

FOGALMAK

TANÍTÁSI & TANULÁSI TIPPEK

ÉRDEKES TÉNYEK

Bevezetés a tananyagba

Az emberek gyakran úgy érzékelik az online világot, mint az egyik fő információforrást, amely jelentősen formálja a világnézetüket. Egyszerűsítik az információkat, hajlamosak a sztereotípiákra és rövidítésekre, amelyek gyakran arra kényszerítik őket, hogy saját hitüket és világnézetüket megerősítve értelmezzék a dolgokat. A kritikus gondolkodás erősítése alapvető fontosságú a józan ész fenntartásához, főként a politikáról szóló információk értékelése során. Tanulunk a kognitív torzulásról és a logikai hibáról, arról, hogy mit jelent a kritikus gondolkodás. A prezentáció második részében konkrét példák segítségével tanulhatsz többet a témához kapcsolódóan.

Tananyag

- **Kritikus gondolkodás**

Nagy figyelmet kell fordítanunk arra, hogy ki az, aki igazat mond nekünk, és ki próbálja a szavait igazságnak beállítani.

Mit jelent a kritikus gondolkodás?

Keresd meg a választ a következő dián.

Fontos: A kritikus gondolkodás nem jelenti azt, hogy bárkit kritizálnunk kellene.

Kritikusan kell a médiatartalmakhoz állnunk és át kell gondolnunk, értelmeznünk, hogy egy blogger, énekes vagy politikus nem csak furcsa játékot játszik-e velünk?

• A Dunning-Kruger hatás

Olvasd el a dián, hogy mi az a Dunning-Kruger hatás!
Gondold végig mit jelent az idézet!

„Ha nem rendelkezem megfelelő mennyiségű információval/tudással egy bizonyos témában, fogalmam sincs, mit nem tudhatok még”

Kutatások bizonyították, hogy azok az emberek, akik nem rendelkeznek kellő tudással/készségekkel egy adott területen, hajlamosak túlbecsülni eredményeiket (magabiztosabbak). Ezzel ellentétben, a tanult emberek hajlamosak alábecsülni magukat.

Ezt a jelenséget Dunning-Kruger-effektusnak nevezik, David Dunning és Justin Kruger után.

Ha nincs elég információd vagy tudásod egy témáról (például amikor a szüleiddel beszélsz a politikáról), akkor jössz rá, hogy mennyi mindent nem tudsz még az adott témáról.

Ezért az információkat mind általános, mind politikai szempontból értékelni kell. Ha egy politikus a hírekben elmagyaráz egy helyzetet vagy valamilyen érdekképviselőt, meghallgatjuk, és közben megfigyeljük, hogy milyen stílusban mondja el azt az információt. A következő diákból megtanulhatjuk, hogyan lehet manipulálni.

• Mit jelent a kognitív torzulás?

Mutasd be a képen látható hölgyeket – mik a jellemzőik, érdekeik, foglalkozásuk?

Melyiket részesítenéd előnyben oktatóként sípályán vagy táborvezetőként? Melyiket miért?

Az agy arról is képes meggyőzni bennünket, ami nem igaz.

Nézd meg a definíciót! Mi az a kognitív torzulás, és mit jelent a gyakorlatban?

Kognitív torzulások = tudattalanul kialakított téves hiedelmek, amelyeket a fejünkben formálunk, mert logikusan hangzanak.

Az agy képes meggyőzni minket valamiről, ami nem igaz.

A képen látható nők esetében ez lehet például az elhamarkodott következtetések levonása vagy az általánosítás. Az első információ, amit megtudunk, horgonyként működik – jól emlékszünk rá. Ez befolyásolja további felfogásunkat, és gyakran más, hasonló helyzeteket is eszerint ítélünk meg.

Lépj a következő diára, ahol konkrét példákon keresztül tanulhatsz a kognitív torzulásokról és azok magyarázatáról.

Ezen az oldalon négy szimbólum látható. Nézd meg egyesével, hogy mi rejlik az egyes ikonok mögött. (A plusz tartalmak felfedéséhez kattints az ikonokra.) Miután elolvastad a példákat, gondolj a képek szimbolizmusára. Milyen kapcsolat van a szavak és a képek között? A látvány segít emlékezni a példákra. Konkrét példákért lásd az következő diákat.

Hogyan lehet megjeleníteni a példákat?

Kattints az egyik szimbólumra, ami így egy azonos színű résszel kibővül. Ezen olvashatod a kognitív torzítás egyik példájának a nevét és az ahhoz kapcsolódó konkrét példát. Olyan példákat választottunk, amelyekkel talán már találkoztál az életben. Miután elolvastad, kattints újra a dobozra, és az eltűnik. Kattints a következő szimbólumra, így megtekintheted a többi rejtett tartalmat is.

Próbáld te is példákat mondani az egyes a konkrét kognitív torzulásokra.

„Az előadásom teljes kudarc volt. Állandóan dadogtam, elpirultam, és a végén már a kérdésekre sem maradt időm.”

Fekete-fehér gondolkodás
Minden vagy teljesen nagyszerű, vagy teljesen haszontalan.

„Az előadásom teljes kudarc volt. Carl azt mondta, hogy túl gyorsan beszéltem, és nem volt értelme.”

Szűrés
Hangsúlyozzuk a sikertelen részleteket. Megfeledkezünk a sikeres pillanatokról, és nem is tulajdonítunk nekik nagy jelentőséget.

"Köszönöm szépen, sokat segítettél,
örökké adósod vagyok."

Túlzás × lekicsinylés
Leggyakrabban az elvégzett munkával,
vagy egy másik személy segítségével
kapcsolatban.

„Szörnyű szakács, még soha
nem ettem ilyen undorító ételt.”

Érzelmeken alapuló indoklás
Úgy gondoljuk, hogy érzéseink
tökéletesen tükrözik a valóságot.

Számtalan kognitív torzulásról beszélhetünk. Íme, még négy példa a kognitív torzulásokhoz kapcsolódóan. A következő oldalon négy szimbólum látható. Nézd meg egyesével, hogy mi rejlik az egyes ikonok mögött. (A plusz tartalmak felfedéséhez kattints az ikonokra.) Miután elolvastad a példákat, gondoldj a képek szimbolizmusára. Milyen kapcsolat van a szavak és a képek között? A látvány segít emlékezni a példákra. Konkrét példákért lásd az alábbi diákat.

Hogyan lehet megjeleníteni a példákat?

Kattints az egyik szimbólumra, ami így egy azonos színű résszel kibővül. Ezen olvashatod a kognitív torzítás egyik példájának a nevét és az ahhoz kapcsolódó konkrét példát. Olyan példát választottunk, amelyekkel talán már találkoztál az életben. Miután elolvastad, kattints újra a dobozra, és az eltűnik. Kattints a következő szimbólumra, így megtekintheted a többi rejtett tartalmat is.

Próbáld te is példákat mondani az egyes a konkrét kognitív torzulásokra.

„Egy nő sem tud rendesen autót vezetni.”

Sztereotipizálás

Emberek csoportosítása bizonyos tulajdonságok alapján.

„Nem érdekel, mit gondolsz, de igazam van.”

Mindig igazam kell, hogy legyen
Folyamatosan próbáljuk bizonyítani,
hogy véleményünk és tetteink helyesek.

Bizonyára néhány példa ismerős volt. Hallottál, esetleg mondtál már valami hasonlót. Ne felejtse el, a manipulatív beszéd nem helyes. Mindig légy tisztába azzal, hogy mit akarsz mondani, és hogy azt hogyan mondhatod el. Valamint, ha valaki így beszél veled, könnyebben felismered, és észre fogod venni, hogy manipulálni akar.

• Kritikus gondolkodás

Hogyan használjuk a kritikus gondolkodást?

Képzeld el, hogy a képen a te agyad látható!

Ha információt szerzel, akkor azt valamilyen módon értékeled.

A bal oldal segíti a kritikus gondolkodást, a jobb oldal nem.

Kritikus gondolkodás

- az információkat a megfelelő szövegkörnyezetben értelmezzük
- megvédjük a saját nézőpontunkat
- nem hiszünk el mindent azonnal
- mindent kommentálunk
- nem idegeskedünk
- ragaszkodunk a hagyományokhoz
- átgondoljuk az információkat
- a megérzéseinkre hagyatkozunk

Kattints a kék felületre a részletek megtekintéséhez! Hasonlóképpen kattints a piros felületre, és ismerd meg a negatív hatásokat.

Az info gombra kattintva további érdekes információkhoz juthatsz!

Kritikus gondolkodás

Jobban oda kell figyelni arra, hogy ki mond igazat és ki az, aki csak azt próbálja elhitetni, hogy az amit mond az igaz.

Kritikus gondolkodás = az információk helyes értékelésének képessége, a közölttől való távolságtartás képessége (nem engedelmessé válni az érzelmeknek, az első benyomásoknak, a torzításnak vagy manipulációnak).

Kritikusnak kell lennünk a médiában látott tartalmakkal szemben, és meg kell próbálnunk átlátni, ha egy adott blogger, énekes vagy politikus csak meg akar téveszteni minket.

Mindig próbáld megindokolni, hogy egy adott intézkedés miért nem megfelelő a kritikus gondolkodáshoz. Találkoztál már valaha hasonló szituációval az életedben? Van tapasztalatod a témával kapcsolatban a saját környezetben?

Ahhoz, hogy kritikusan végiggondolhassunk valamit, az alábbiakat tehetjük:

- Az információkat a megfelelő szövegkörnyezetben értelmezzük. (Ellenőrizzük az információk forrását és valóság alapját.)
- Nem hiszünk el mindent azonnal. (Nem terjesszünk információkat címek vagy hiányos ismeretek alapján.)
- Nem idegeskedünk. (Higgadtan átgondoljuk az információkat, kapcsolódó okokat keresünk.)
- Átgondoljuk az információkat. (Megvizsgálunk más nézőpontokat is (Kapcsolódó kérdéseket teszünk fel, és keressük azokra a válaszokat.)

A nem kritikus gondolkodás jellemzői:

- Megvédjük a saját nézőpontunkat. (Magyarázatot keresünk arra, hogy miért helyes a véleményünk.)
- Mindent kommentálunk. (Nyilvánosan kommunikáljuk a különböző témákkal kapcsolatos álláspontunkat.)
- Ragaszkodunk a szokásainkra összpontosítunk. (A szokásainkra összpontosítunk.)
- A megérzéseinkre hagyatkozunk. (A benyomásaink alapján ítélünk meg és értékelünk dolgokat.)

• Logikai megtévesztés

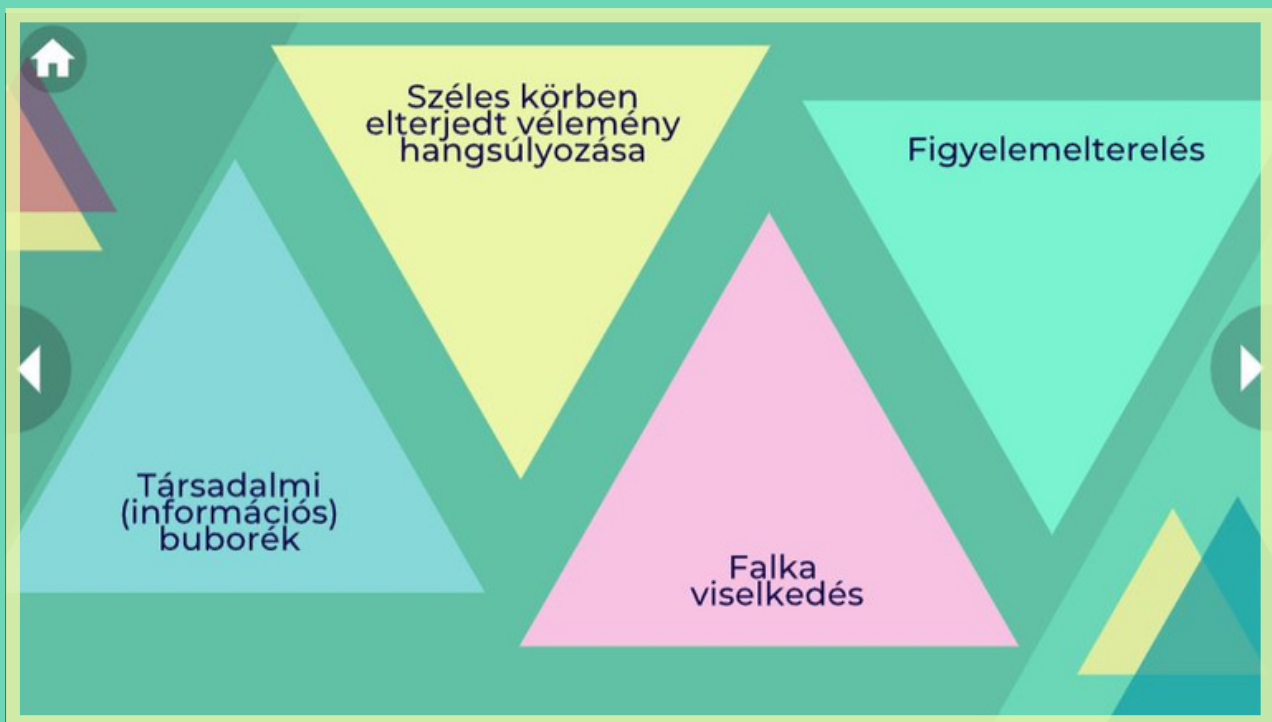
A következő diákon példákat fogsz látni a logikai megtévesztésekhez kapcsolódóan. Megtudhatod azt is, hogy mit jelent a logikai megtévesztés!

Most a logikai megtévesztésekről lesz szó. Biztos lehetsz abban, hogy ezeket a módszereket azért használják az emberek, hogy jobban kommunikáljanak. A céljuk az, hogy megpróbáljanak meggyőzni, vagy manipulálni.

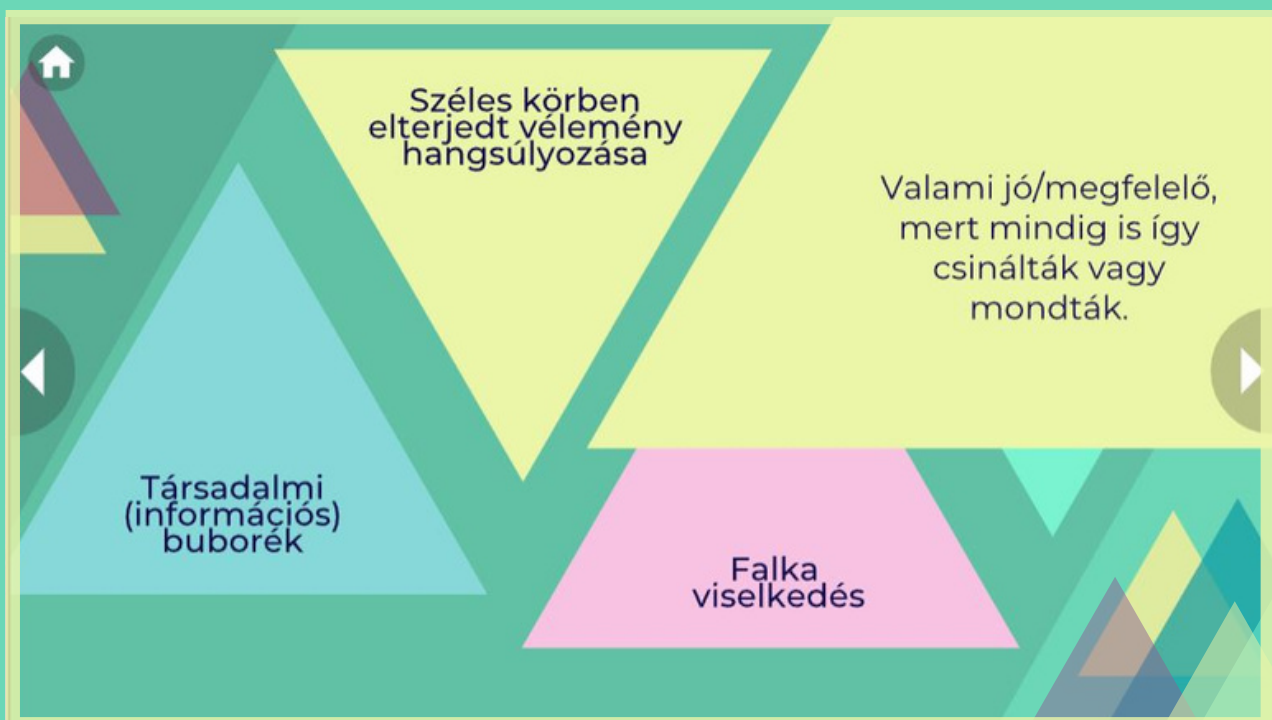
Logikai megtévesztés = egy retorikai trükk, melynek segítségével látszólag logikus érvek segítségével meggyőznek arról, hogy egy állítás igaz.

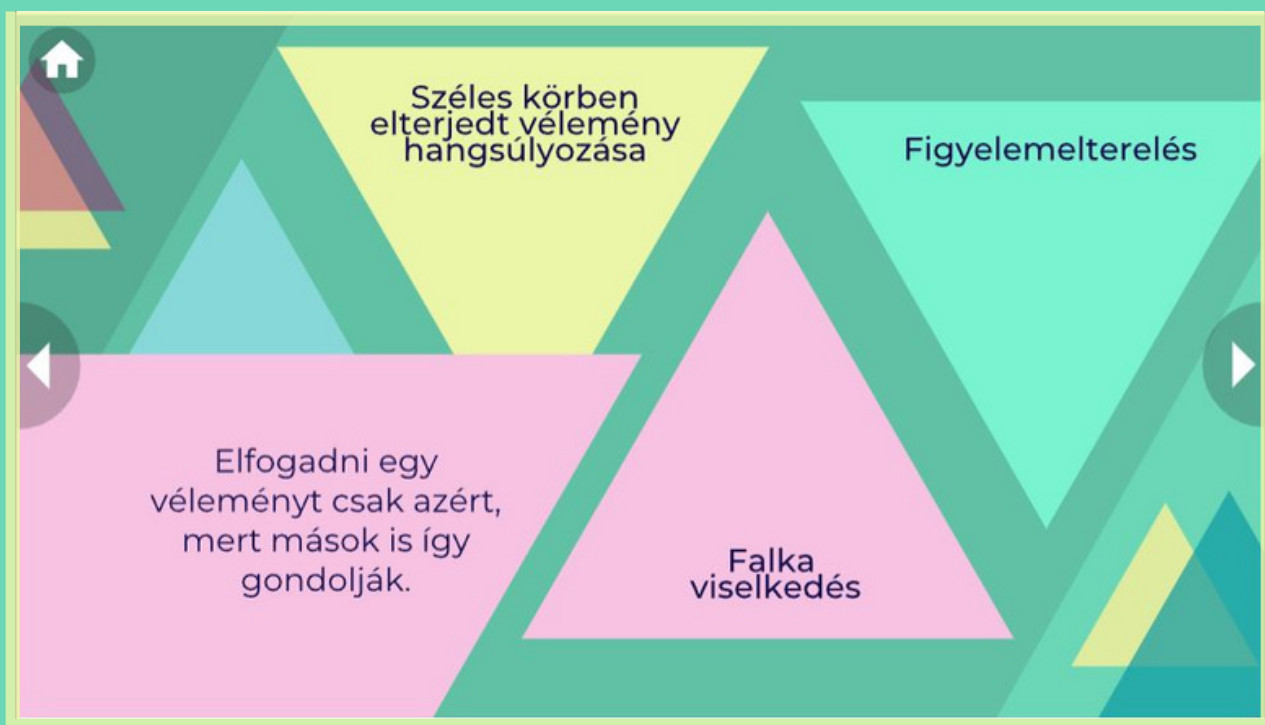
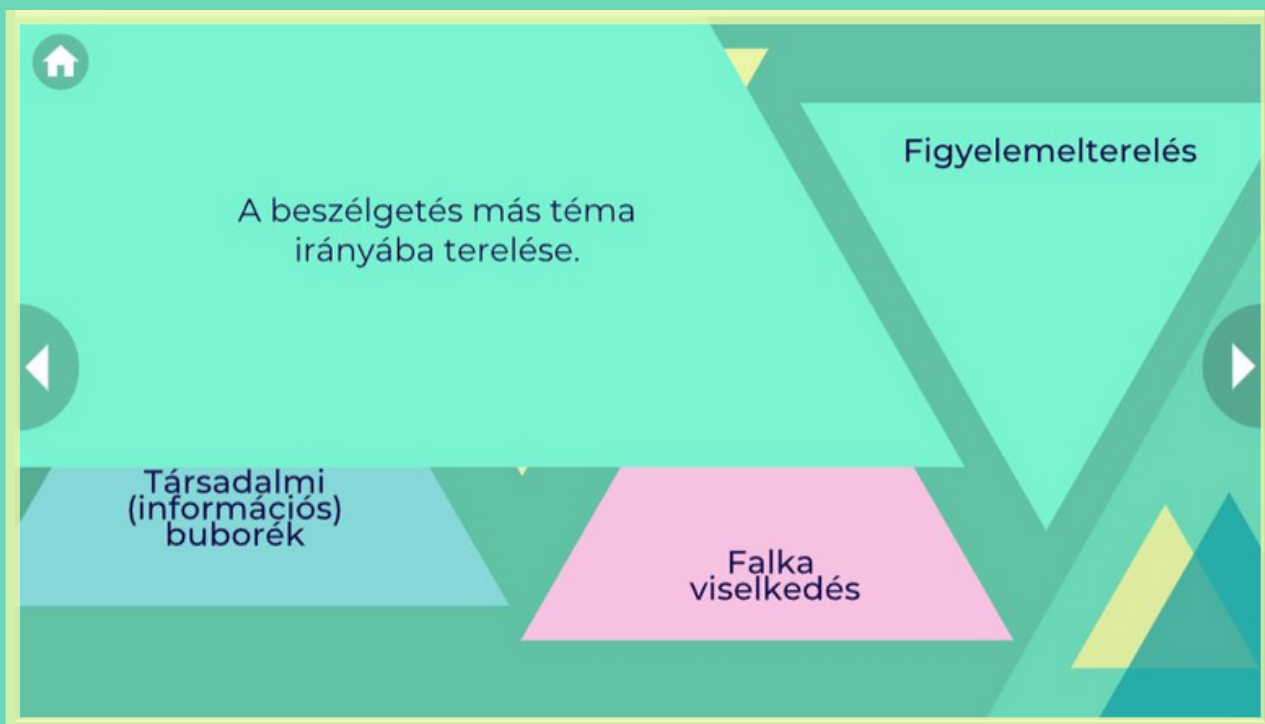
Négy háromszöget látsz a következő képen. Kattints a háromszögekre, és gyesével nézd meg a hozzájuk tartozó magyarázatot!

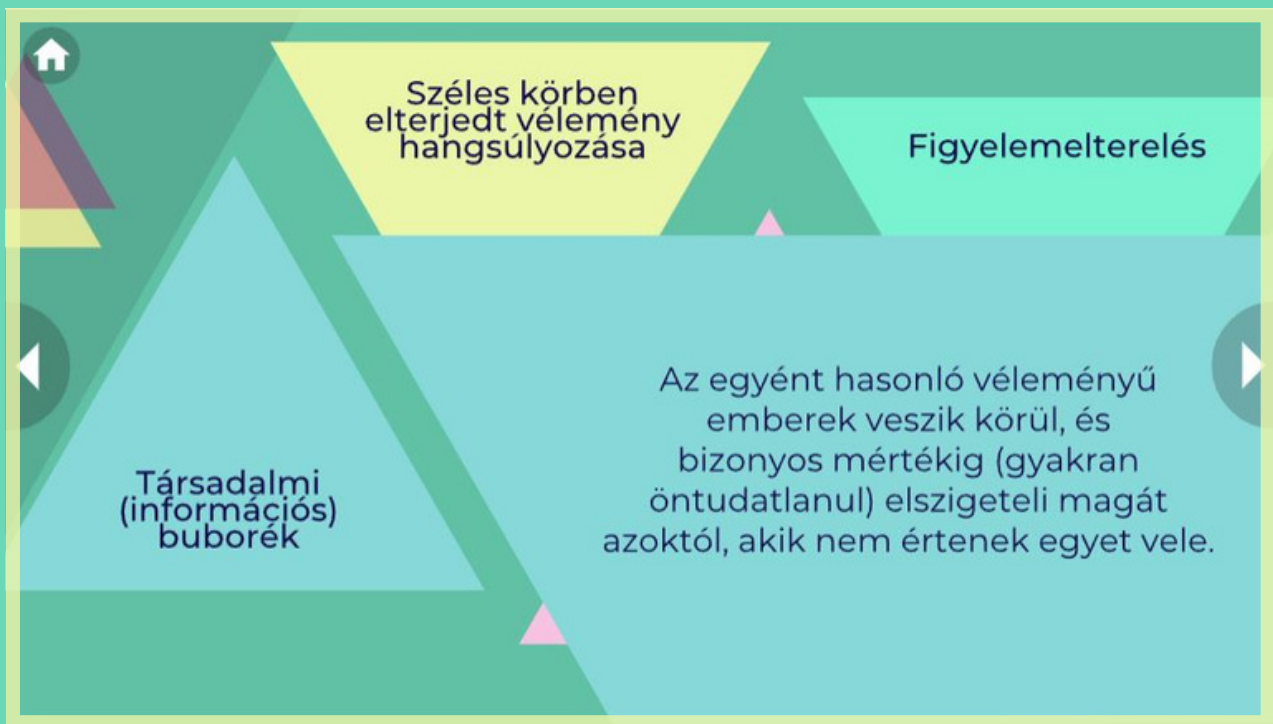
Hogyan nézheted meg a tartalmakat?

Amennyiben rákattintasz a háromszögekben szereplő meghatározásokra, ezekkel azonos színű infó ablak jelenik meg. Az infó ablakok konkrét példákat tartalmaznak. Újabb kattintásra az adott tartalom bezárul. Olyan példákat választottunk, amelyekkel már talán találkozta az életben. Nézd végig a kifejezések mögötti tartalmakat!

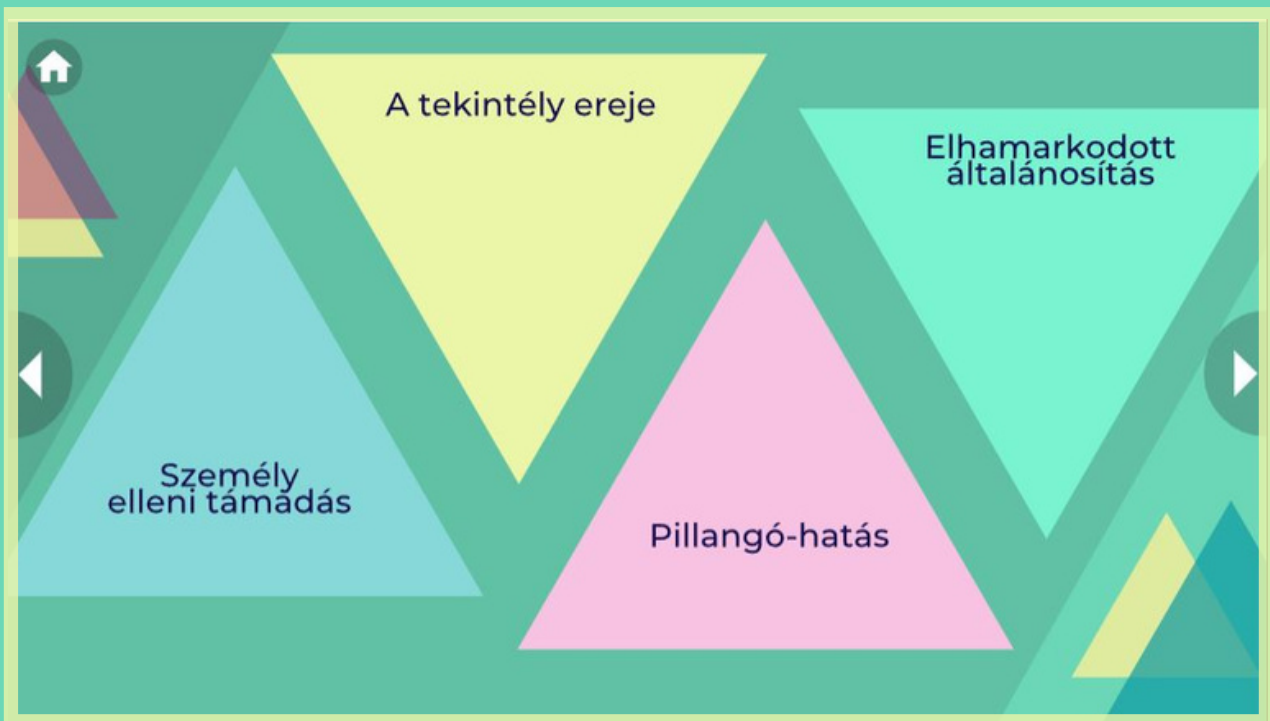

Jegyezd meg ezt a kifejezést, később még szükséged lesz rá! A „Manipuláció és Propaganda” leckében is hallani fogsz róla. Látni fogod, hogyan használható fel a manipuláció a gyakorlatban és politikában.

A következő dián szintén négy háromszöget látsz majd. Kattints a háromszögekre, hogy további példákkal ismerkedhess meg a logikai megtévesztéshez kapcsolódóan.

A tekintély ereje

Az információ igaz, mert egy köztisztelőben álló, művelt vagy ismert személy állítja.

Személy elleni támadás

Pillangó-hatás

This infographic slide features a light yellow background with a large, dark green inverted triangle on the left. The text is arranged in a clean, modern layout. A home icon is in the top left, and navigation arrows are on the left and right sides.

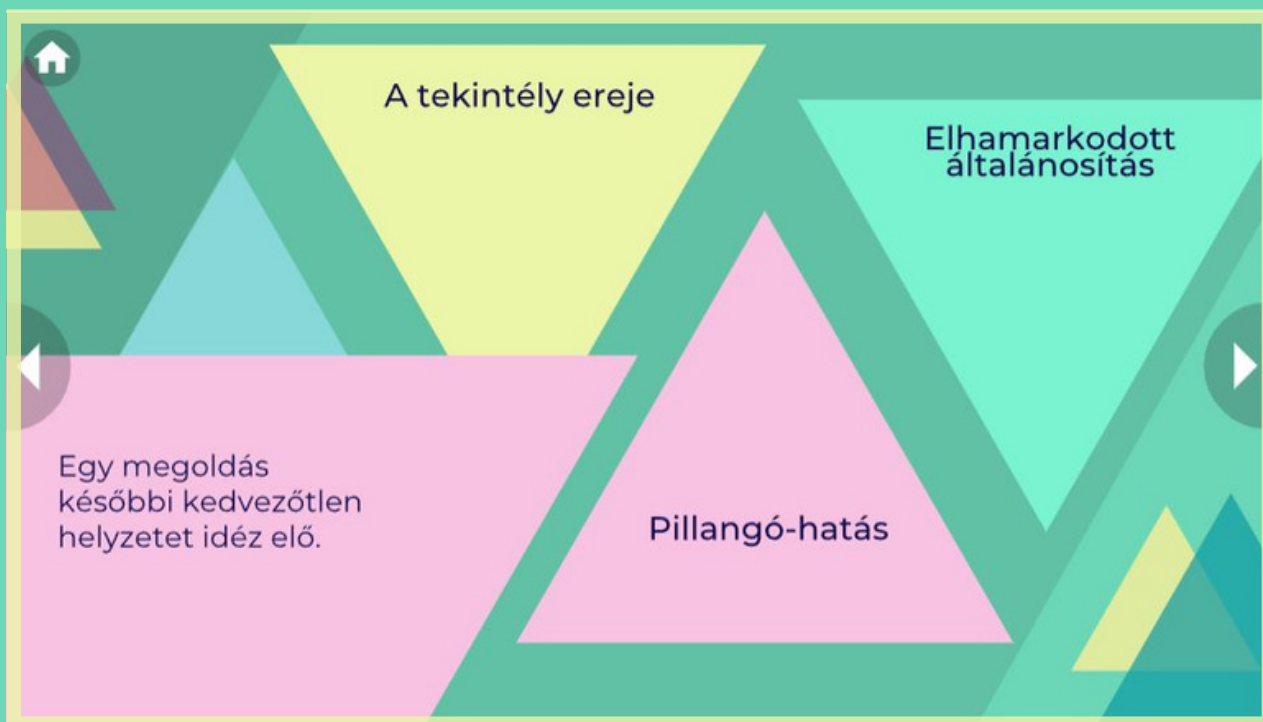
A tekintély ereje

Elhamarkodott általánosítás

Személy elleni támadás

A személy hitelességét kérdőjelezi meg, nem pedig az érvek hitelességét.

This infographic slide features a light blue background with a large, dark green inverted triangle on the left. The text is arranged in a clean, modern layout. A home icon is in the top left, and navigation arrows are on the left and right sides.

A következő részben konkrét példákat hozunk a szóbeli manipuláció alkalmazására. Olvasd el és gondold át a háromszögeken található szövegeket. Ha rákattintasz a háromszögre, egy-egy példával találkozol.

Mielőtt rákattintasz a képre, gondolj egy a saját életedben tapasztalt példára, és írd azt le egy papírra!

Miután elolvastad a példát, beszélj meg az osztálytársaiddal, a papírodra írt példát is.

Széles körben elterjedt vélemény hangsúlyozása

Azt feltételezzük, hogy az állítás igaz, mert a legtöbb ember hisz benne.

Megfélemlítés

Egy állítás alátámasztása a félelmekre hatva.

Hízélgés

Hízélgéssel ráeróltetni valakire egy adott véleményyt vagy gondolatot.

Széles körben elterjedt vélemény hangsúlyozása

Azt feltételezzük, hogy az állítás igaz, mert a legtöbb ember hisz benne.

Megfélemlítés

Egy állítás alátámasztása a félelmekre hatva.

"Ha nem mosod meg a fogaidat, mindegyik fekete lesz és kiesnek!"

Széles körben elterjedt vélemény hangsúlyozása

Azt feltételezzük,
hogy az állítás igaz,
mert a legtöbb ember hisz benne.

"Minden kisgyerek
azt mondja, hogy a paradicsom
az egy zöldség."

a teieimre natva.

"Mindig olyan ügyes vagy!
Egyáltalán nem lesz ez gond
neked. Én nem tudnám olyan
jól csinálni, mint te. Nem is
választhatnék jobb embert."

Hízélgés

Hízélgéssel ráeröltetni
valakire egy adott véleményt
vagy gondolatot.

Egy állítás alátámasztása
a félelmekre hatva.

Együttérzés elérése

Meggyőzni valakit,
együttérzés segítségével.

Szokások hangsúlyozása

Elhítenni, hogy valami
csak azért igaz, mert mindig is
így csinálták.

Ismeretlen szakértő részvételének hangsúlyozása

Azt feltételezni,
hogy az állítás
igaz, mert azt ismeretlen
szakértők is azt állítják.

"Amerikai kutatók szerint,
reggel 8 óra az ideális időpont
a fogyáshoz.

csak azért igaz, mert mindig is
így csinálták.

Ismeretlen szakértő részvételének hangsúlyozása

Azt feltételezni,
hogy az állítás
igaz, mert azt ismeretlen
szakértők is azt állítják.

Együttérzés elérése

Meggyőzni valakit,
együttérzés segítségével.

„Az ananász nem való pizzára.
Soha nem tették pizzára,
így nem értem ezt az újítást.”

Szokások hangsúlyozása

Elhítenni, hogy valami
csak azért igaz, mert mindig is
így csinálták.

Együttérzés elérése

Meggyőzni valakit,
együttérzés segítségével.

„Megírnád nekem ezt az
összefoglalót?
Tényleg nem tudok időt szánni rá.
Én vigyázok a beteg
nagyamámra és a kishúgomra,
valamint a kutyát is én sétáltatom.
Fogalmam sincs, hogyan tudnám
megoldani.”

így csinálták.

Következtetés

A „**Kritikus gondolkodás képessége**” lecke végéhez értünk.

Megtanulhattad, mi jellemzi a logikai megtévesztést és a kognitív torzulást. De, ami ennél is fontosabb, most már felismered őket a gyakorlatban.

Ha megértetted a példákat, azután már nem fognak egykönnyen átverni. Ha úgy érzed, valamelyik példa, még nem világos, egy kicsit több gyakorlással, könnyedén elsajátíthatod azokat is.

Mutasd meg a példákat a testvérednek, szüleidnek vagy nagyszüleidnek is. Néha a felnőttek is nehezen ismerik fel, ha manipulálni akarják őket.

Megtanulhattad azt is, hogy miként gondolkodhatsz kritikusan a hétköznapokban, és azt is, hogyan igazodhatsz el a különböző forrásokból kapott információk között.

Olvasási lista

1. Gazda, J. et al. (2019). Kritické myšlení: Dovednost (nejen) pro 21. Nakladatelství P3K.
2. Šedý, J. (2021). Kritické myšlení. Galén vagyok.
3. Internetes forrás: Zavod varni internet - kritično razmišljanje
<https://www.varniinternet.si/component/tags/tag/kriticno-razmisljanje>
4. Internetes forrás: Iskanje resnice v sveti lažnih Novic
<https://casoris.si/iskanje-resnice-v-svetu-laznih-novic/>
5. Internetes forrás: Lovci na lažne novice - <https://casoris.si/lovci-na-lazne-novice/>
6. Internetes forrás: Gyerekbarát média és reklám - <https://hintalovon.hu/gyerekbarat-media/>
7. Internetes forrás: Online konzultáció gyerekekkel - <https://hintalovon.hu/termek/online-konzultacio-gyerekekkel/>

Hivatkozások

- 13 kognitívni omlyú aneb jak si zkreslujeme realitu. Mentem.cz [online]. Brno: Ment – agyképzés, 2016 (2021. június 19.). Elérhető: <https://www.mentem.cz/blog/kognitivni-omyly/>
- 21 způsobů, jak využít kognitivní zkreslení ke Zvýšení konverzí. Ilincev.com [online]. ilincev, © 2020 (2021. május 4.). Elérhető: <https://www.ilincev.com/kognitivni-zkresleni>
- Ali Almossawi: Ilustrovaná kniha argumentačních klamů. Archetypal.cz [online]. Brno: Archetypal, 2016 (2021. augusztus 17.). Elérhető: <https://archetypal.cz/2016/ilustrovana-kniha-argumentacnich-klamou/>
- Argumentační fauly. Bezfaulu.net [online]. Bezfaulu, © 2019 (2021. július 9.). Elérhető: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/>
- Argumentační fauly. Obcanskevzdelavani.cz [online]. Praha esetében: CoV, FHS UK, © 2021 (2021. május 25.). Elérhető: <http://www.obcanskevzdelavani.cz/work/ke-stazeni/argumentacni-fauly-A4-barva.pdf>
- Argumentační fauly: Jak nenaletět na řečnické triky. Manipulatori.cz [online]. Praha esetében: Manipulátoři.cz, 2015 (2021. június 29.). Elérhető: <https://manipulatori.cz/argumentacni-fauly/>
- Doporučené očekávané výstupy jako metodická podpora pro začleňování průřezových témat do švp a výuky. Nuv.cz [online]. Praha esetében: NPI ČR, © 2011–2021 (2021. július 15.). Elérhető: <http://www.nuv.cz/vystupy/doporucene-ocekavane-vystupy-1>
- KOTVENÍ VAGYOK. Bezfaulu.net [online]. Bez Faulu, © 2019 (2021. május 13.). Elérhető: <https://bezfaulu.net/kognitivni-zkresleni/kotveni/>
- Podpora pro výuku průřezových témat v základních školách. Digifolio.rvp.cz [online]. Praha esetében: Národní pedagogický institut České republiky, 2015 (2021. július 21.). Elérhető: <https://digifolio.rvp.cz/artefact/file/download.php?file=70994&view=3251>

- RÉTORIKA PROPAGANDY. Bezfaulu.net [online]. Brno: Bur ŠEK, 2019 (2021. augusztus 3.). Elérhető: <https://bezfaulu.net/clanky/o-manipulaci/retorika-propagandy/>
- Stock snímky, Obrázky bez autorských poplatků, ilustrace a videa – iStock [online]. Calgary: Getty Images, © 2020 (2021. július 21.). Elérhető: <https://www.istockphoto.com>
-
- RÁMCOVý vzdělávací PROGRAM PROGRAM Základní ŠKOLY. nuv.cz [online], 2021 (2021. április 26.). Elérhető: <http://www.nuv.cz/file/4982/>
-
- RÁMCOVý vzdělávací PROGRAM PRO GYMNÁZIA. nuv.cz [online], 2020 (2021. május 5.). Elérhető: <http://www.nuv.cz/t/rvp-pro-gymnazia>

